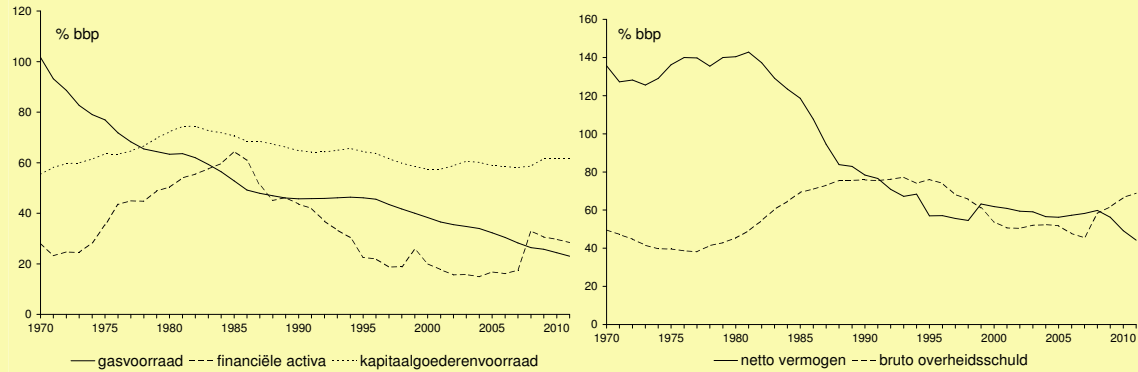

Netto vermogen van de overheid sinds 1970 gedaald van 140% bbp naar ruim 40% bbp

Door hoge begrotingstekorten en kapitaalinjecties in de financiële sector loopt de bruto overheidsschuld naar verwachting op van 46% bbp in 2007 naar 69% bbp in 2011. Dit is ruim boven de EMU-schuldnorm van 60% bbp. Die norm kijkt echter slechts naar de omvang van de expliciete schuld en niet naar de bezittingen.

Bezit, schuld en netto vermogen van de overheid (1970-2011)

De belangrijkste bezittingen van de overheid zijn de gasvoorraden, de kapitaalgoederenvoorraad en de financiële activa.^a De contante waarde van de gasvoorraden bedroeg in 1970 100% bbp. Door verkoop daalt dit met 1 tot 2% bbp per jaar en inmiddels is de waarde gedaald tot iets meer dan 20% bbp. De waarde van de kapitaalgoederenvoorraad van de overheid, zoals infrastructuur, gebouwen en computers, bedroeg in 1970 55% bbp. Dit liep op tot 74% bbp in 1983; daarna is het geleidelijk aan gedaald tot het actuele niveau van circa 60% bbp. Mede door deelnemingen, liep de waarde van de financiële activa op van 25% bbp begin jaren zeventig naar 65% bbp midden jaren tachtig. Door verkoop van aandelen en de aflossing van de leningen aan woningcorporaties was dit tot onder de 20% bbp gedaald, maar door de kapitaalinjecties in de financiële sector is dit de laatste jaren weer sterk gestegen.

Als niet alleen naar de schulden maar ook naar de bezittingen van de overheid wordt gekeken, ontstaat een ander beeld van de financiële positie van de overheid. In de periode 1970-1981 was het netto vermogen vrij stabiel. De waarde van de gasvoorraad nam sterk af en de overheidsschuld nam toe, maar dit werd gecompenseerd door toename van de waarde van de kapitaalgoederenvoorraad en de financiële activa.

Vanaf 1982 is het netto vermogen van de overheid sterk gedaald, van 140% bbp naar ruim 40% bbp. Het grootste deel van het verdampen van het overheidsvermogen (80% bbp) betreft de periode tot en met 1995. Daarna, tot aan de kredietcrisis in 2008, stabiliseerde het netto vermogen op rond de 60% bbp. Het FES-fonds is opgericht met de slogan om ondergronds vermogen (gas) om te zetten in bovengronds vermogen. De cijfers laten zien dat de gasopbrengsten vooral gebruikt zijn voor het verminderen van de bruto schuld; de bruto schuld nam daarnaast sterk af door gebruik van de opbrengsten van privatisering.

Vanaf 2008 zorgen de hoge begrotingstekorten en de intering op de gasvoorraden voor een daling van het netto vermogen van de overheid met gemiddeld 5% bbp per jaar. Daarnaast zijn de risico's voor de overheidsfinanciën sterk vergroot door de nieuwe leningen, deelnemingen en garanties samenhangend met de kredietcrisis.

Bij analyses van de houdbaarheid van de overheidsfinanciën staat niet alleen het netto vermogen van de overheid maar ook de toekomstige uitgaven en inkomsten centraal. Door vergrijzing zullen de overheidsuitgaven meer stijgen dan de inkomsten. Volgens deze analyses kan houdbaarheid worden bereikt door of iets te doen aan toekomstige uitgaven en inkomsten, of door vooruitlopend op de kosten van de vergrijzing, het netto vermogen te laten toenemen of afnemen.

^a De cijfers over de kapitaalgoederenvoorraad zijn afkomstig uit de Nationale rekeningen. Dit geldt ook voor de waarde van de financiële activa vanaf 1989; voor eerdere jaren is de waarde van de financiële activa teruggerekend op basis van de rente- en dividendontvangsten. De contante waarde van de gasvoorraden is bepaald op basis van de gerealiseerde opbrengsten tot 2009 en de meest recente verwachtingen voor de toekomst.